

КВАНТИТАТИВНА И КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА ЛИНГВОКУЛТУРОЛОШКИХ ЕЛЕМЕНАТА У УЏБЕНИЦИМА РУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ОДРАСЛЕ ПОЧЕТНИКЕ

У раду се даје упоредна анализа лингвокултуролошког материјала присутног у двама рецентним уџбеницима за усвајање руског језика као страног за одрасле почетнике – *Ни нуха ни пера!* (2020) и *Точка ру* (2017). Анализа је показала да се, и поред најзначајније повезнице поређених уџбеника – чињенице да су оба намењена апсолутним почетницима – међу њима јављају и знатне разлике како у погледу обима лингвокултуролошког материјала тако и његове структуре и заступљености у појединим лекцијама.

Кључне речи: руски језик као страни, лингвокултуролошки материјал, *Ни нуха ни пера!*, *Точка ру*.

The paper gives a comparative analysis of the linguocultural material found in two recent textbooks for the acquisition of the Russian language as a foreign language for adult learners – *Ни нуха ни пера!* (2020) and *Точка ру* (2017). The analysis showed that, in addition to the most important link between the compared textbooks – the fact that both are designed for absolute beginners – there are significant differences between them both in terms of the scope of linguocultural material and its structure and representation in individual units.

Keywords: Russian as a foreign language, linguocultural material, *Ни нуха ни пера!*, *Точка ру*.

1. Уводне напомене

1.1. У круговима оних који се баве методиком наставе страног језика, општепознато је и, рекли бисмо, непорециво становиште да је поред комуникативне компетенције, несумњиво суштински важне за овладавање страним језиком, од немалог значаја и развијање лингвокултуролошке компетенције. Отуд је тај аспект усвајања језика веома значајан и у конструкцији основног инструмента за наставу страног језика – уџбеника, без обзира на то којем је узрасту и нивоу учења он намењен. Наиме, сваки је уџбеник не само средство за образовање и самообразовање него је (или би барем морао то бити ако тежи што ефикаснијем испуњавању своје основне функције) и својеврстан представник и промотер културе земље чији језик представља. Лингвокултуролошка компетенција, наиме, подразумева одређену количину знања из историје, културе, традиције и обичаја, књижевности и уметности (у конкретном случају – руске), што се постиже како специфичним начином презентације материјала тако и добро осмишљеним материјалом за његово утврђивање и активизацију (Ајдановић 2015: 341). Напоменућемо и то да лингвокултуролошка компетенција схваћена у свом најширем смислу подразумева и поседовање одређених знања о свакодневици, животним и гастрономским навикама, празницима, начину на који се проводи

слободно време, итд. Занимљиво је, при томе, да је та компетенција (као и спознаја о њој) настала и пре саме дисциплине чијег је терминолошког апарата сада део. Наиме, почеци аутономног развоја лингвокултурологије не сежу у далеку прошлост – обично се као место њеног настанка наводи Руска Федерација а као време сами крај XX stoleћа (исп. Dragičević 2015: 196) – мада је одраније постојала свест о томе да се усвајањем страног језика нужно морају усвајати и сазнања о националнокултурним особеностима (Верещагин, Костомаров 1990: 5), о чему у мањој или већој мери сведоче и уџбеници за усвајање страних језика настајали у ближој или даљој прошлости.

1.2. Лингвокултуролошки и културолошки елементи, дакле, представљају неодвојив део учења страног језика, јер се управо преко њих спроводи акултурација ученика, то јест њихово упознавање с елементима културе земље чији се језик учи. Међутим, ти елементи се у уџбеницима сразмерно често (а у традиционалним уџбеницима скоро без изузетка) представљају као нешто секундарно, као додатни садржај чија обрада у највећој мери зависи од жеље наставника, чак његове добре воље, или пак од расположивог времена на часу (Ајджанович, Гинич 2020: 14). Ипак, како је наше досадашње, дводеценијско наставничко искуство показало да баш такви садржаји привлаче нарочиту пажњу ученика додатно их мотивишући за учење језика, овај ће чланак бити посвећен управо том сегменту конструкције уџбеника. Заправо (и прецизније), овај рад представља покушај квалитативне и квантитативне анализе лингвокултуролошког материјала двају савремених и репрезентативних уџбеника руског језика за одрасле кориснике почетнике – *Ни пуха ни пера!* (2020) и *Точка.ру* (2017). Примарни циљ дате анализе биће утврђивање у којој мери наведени уџбеници доприносе развоју лингвокултуролошке компетенције код својих корисника. Наравно, иако је аутор овог чланка био део ауторског тима који стоји иза *Ни пуха ни пера!*, овај осврт на уџбенике, без обзира на његове резултате, ни у ком случају не треба посматрати као неко пристрасно залагање за свој производ, већ само као оно што би један научни чланак требало да буде – што објективнија анализа проучаваног стања.

1.3. Одабир ових двају уџбеника, јасно је, није случајан. Иницијална нам је идеја била да се упореде корелативни савремени уџбеници за почетни ниво учења руског језика као страног, те су се наведена два наметнула као логичан избор, између осталог, и због своје концепције али и хронологије. Наиме, уџбеник *Точка ру* објављен је први пут 2017,¹ а *Ни пуха ни пера* 2020. године. Оба уџбеника су намењена странцима који руски језик уче од самог почетка. Разлика је, међутим, у њиховој циљној групи. Наиме, док је уџбеник *Точка ру* 'наднационалан', тј. намењен корисницима било које националности и носиоцима било којег језика, уџбеник *Ни пуха ни пера* намењен је пре свега корисницима чији је матерњи језик српски – дакле, онима чији је први језик генетски сродан руском. Осим тога, веома је значајна и чињеница да су и српска и руска култура сразмерно блиске, те се отуд, видећемо, и појављују битне разлике у начину презентације и количини лингвокултуролошког материјала присутног у двама уџбеницима. Наравно, то *блиске*, не треба поис-

¹ Овај уџбеник има више издања, од којих је најрецентније оно из 2021. нама, нажалост, недоступно – које издавач рекламира као 'ново, исправљено и унапређено'.

товетити с *исте* (што, уосталом, додатно потцртава и прилог *сразмерно*), те је свакако било потребно кроз уџбеник током презентације лингвокултуролошког материјала поредити ове две културе, истицати оно што их разликује и на тај начин обезбеђивати постепено стицање лингвокултуролошке компетенције корисника датог уџбеника.

Стога ћемо најпре своју пажњу посветити начину на који је лингвокултуролошки материјал презентован у уџбенику *Ни пуха ни пера*, а затим и у уџбенику *Точка ру*. С обзиром на то да се у овим уџбеницима разликује начин презентације лингвокултуролошког материјала, и наша презентација ових елемената биће условљена конкретним проучаваним уџбеником. При томе, желели бисмо да истакнемо да је лингвокултуролошки материјал уџбеника *Ни пуха ни пера* већ представљен у чланку Ајджанович, Гинич 2020, у ком је дата и детаљна квалитативна и квантитативна анализа лингвокултуролошког материјала овог уџбеника, али он тада није поређен с другим савременим уџбеницима руског језика, те се овај наш прилог може схватити као наставак истраживања на тему лингвокултуролошких елемената у уџбеницима руског језика као страног.

2. Анализа

2.1. Оба ова уџбеника без сумње посвећују веома избалансiranу пажњу свим језичким компетенцијама, па тако и овладавању како граматичким правилима тако и говорним компетенцијама савременог руског језика на теме које су предвиђене стандардом за дати ниво. Наравно, конципирани су различито те је и презентација материјала у њима друкчија, што се очитује и у начину презентације лингвокултуролошког материјала, али, што је нарочито битно за нашу анализу, и у количини и разноврсности таквог материјала. Укратко, лингвокултуролошки материјал је у уџбенику *Ни пуха ни пера* осетно присутнији и разноврснији. Наиме, у њему не само да је презентована велика количина лингвокултуролошког материјала него је дат и материјал за његово утврђивање, што без сумње обезбеђује врло добро полазиште за квалитетно усвајање и стицање лингвокултуролошке компетенције.

2.2. Оно што у првом реду издваја уџбеник *Ни пуха ни пера* од његовог парњака јесте чињеница да свака његова лекција садржи посебно поглавље под називом *Элементы культуры*, посвећено култури земље чији језик се учи. С обзиром на већ поменуте сличности између руске и српске културе, веома је значајно то што се у уџбенику поред презентације лингвокултуролошког материјала даје и материјал помоћу ког се тај садржај утврђује и активизује, неретко се поредећи и са српском културом. Осим тога, видећемо да се овакав материјал презентује и у другим деловима лекције. У уџбенику је свака од 10 лекција посвећена једној од тема у складу са Државним стандардом (в магацине, киоске, касе; на почте; в банке, в пункте обмена валюты; в ресторане, буфете, кафе, столовой; в библиотеке; на занятиях; на улицах города, в транспорте; в поликлинике, у врача, в аптеке), што је дало јасан и чврст оквир за креирање лингвокултуролошких елемената. Укратко ћемо се стога задржати на њима унутар сваке лекције.

2.2.1. У садржају прве лекције, која носи наслов *Здравствуйте! Как вас зовут?*, у делу *Элементы культуры*, аутори су обратили пажњу на говорну етикецију и на-

чин обраћања – на пуна имена и надимке (имена одмиља), али и на патрониме као посебну форму обраћања у руском језику. При томе непосредно после презентације лингвокултуролошког материјала следи задатак за његово утврђивање помоћу којег корисник може да провери усвојеност руских властитих имена одмиља, али и да уочи разлику у односу на таква образовања у српском језику.² Наиме, име одмиља Вања у руском језику односи се на властито име Иван и никад не фигурира као самостално властито име, а Ваља на женско име Валентина или мушко Валентин, док се у српском језику име одмиља Вања односи на женско име Валентина или је просто у употреби као властито женско или мушко име.

2.2.2. У оквиру друге лекције (*Кто вы по профессии?*) аутори су, између осталог, пажњу усмерили на називе родбинских односа. Графичким приказом породичног стабла упоредили смо родбинску терминологију у руском и српском језику и показали у коликој је мери она у српском језику развијенија. Осим тога, истакнута је и чињеница да се приликом формалног обраћања у руском језику обавезно користи патроним, те су наведени и начини његовог образовања за форму мушког и женског рода, а кориснику уџбеника је кроз различита вежбања дата могућност да провери своју компетенцију за образовање патронима. Такође је посебно истакнут и међујезички хомоним *фамилия*, који у односу на српску лексему *фамилија* има различито значење. Наравно, такво скретање пажње на међујезичку интерференцију нити је случајно нити је јединствен случај у уџбенику, што има упориште у чињеници да се ради о двама блискородним језицима, што је највидљивије на лексичком плану. Стога је истицање разлика у семантици међујезичких хомонима од великог значаја корисницима уџбеника.

2.2.3. Лингвокултуролошки материјал треће лекције обухвата називе руских традиционалних и националних јела, као и прехранбене навике Руса, што је такође праћено одговарајућим илустративним материјалом који сликовито приказује најпознатија јела руске националне кухиње као што су *бориц*, *блины*, *сољанка*, *ци*, *рассольник*, *сырники*, *пряники*, *пельмени*, итд. Битно је истаћи да су као илустрације за ова јела коришћене фотографије а не цртежи (којима, иначе, уџбеник обилује), будући да оне јасно, верно и недвосмислено приказују најпознатија јела руске националне кухиње. Задатак који је понуђен за утврђивање презентованог материјала састоји се из текста који представља руску гастрономију и који је потребно препричати с ослонцем на питања после њега.

2.2.4. Четврта лекција (*В библиотеке*) пре свега упознаје кориснике са знаменитостима Санкт Петербурга, али није занемарена ни говорна етикеција – понашање и форма обраћања на часу и у библиотеци. Задатак за утврђивање презентованог лингвокултуролошког материјала такође је осмишљен као текст, тачније писмо једне од протагонисткиња њеној породици, које је потребно препричати ослањајући се на питања. Веома је значајан податак да су као илустрације знаменитости друге руске престонице и овога пута коришћене фотографије, на којима је могуће уочити њихову раскош и лепоту. То корисницима уџбеника помаже да стекну што реалнију слику најзначајнијих знаменитости Санкт Петербурга.

² Нажалост, наша првобитна намера да поновимо праксу с читања реферата: да у виду графичких прилога преузетих из уџбеника илуструјемо сваки од сегмената анализе – није могла бити реализована због ограничења наметнутих техничким пропозицијама Часописа.

2.2.5. Уз тему пете лекције (*Покупки. Сколько это стоит?*) занимљиво је било показати (и овог пута уз помоћ репрезентативних фотографија) неке од типичних руских сувенира и рећи понешто о њима. Задатак за утврђивање је осмишљен тако да корисници одговоре на питања с ослонцем на визуелну очигледност, тачније на фотографије које су претходно приказане.

2.2.6. У оквиру шесте лекције (*Что у вас болит? Как вы себя чувствуете?*) приказани су поједини примери из руске традиције и неки од тамошњих обичаја, познатих и ван граница Русије – *чаепитие* и *русская баня*. Наравно, навођење и овог сегмента лингвокултуролошког материјала праћено је и одговарајућим илустративним материјалом: илустрацијама самовара и унутрашњости руског парног купатила (сауне). Задатак за утврђивање лингвокултуролошких информација које нуди текст подразумева препричавање текста с ослонцем на основне информације из њега.

С обзиром на то да је у лексички садржај ове лекције укључена и лексика која именује делове тела, сматрали смо да је пригодно у оквиру ње приказати и један типичан руски гест који се користи приликом набрајања и упоредити га с одговарајућим (али друкчијим) српским гестом. Наиме, у руској се култури набрајање отпочиње, из српске перспективе, на посве необичан начин: ‘од краја’ – од малог прста ка палцу, а не обратно – и савијајући већ испружене прсте, а не исправљајући их. Ако узмемо у обзир чињеницу да према неким истраживањима чак две трећине комуникације чини невербална комуникација те да је она свакако изузетно битна за социјалну интеракцију али и акултурацију, будући да често може да омете разумевање или доведе до погрешног разумевања – није занемарљив податак да су аутори уџбеника у његов садржај уврстили и један од честих руских гестова поредећи га при томе са српским.

2.2.7. Имајући у виду то да је тема седме лекције (*Как доехать? Как дойти?*) градски саобраћај, неизоставно је било рећи понешто о светски познатом Московском метроу, као једној од најзначајнијих знаменитости тог града, али и његових виталних сервиса, те показати неке од његових најрепрезентативнијих станица, као и његову шему. Задатак који потпомаже усвајање презентованог садржаја састоји се у томе да корисници према делимично задатим параметрима саставе дијалоге с ослонцем на шему Московског метроа. При томе је он и веома интересантан будући да садржи елементе проблемског задатка с обзиром на то да захтева од корисника велику пажњу усмерену на тумачење шеме метроа. Осим тога, он има и практичан значај јер помаже корисницима уџбеника да, можда и пре него што буду у прилици да се возе датим метроом, овладају његовом мапом те самим тим олакшају свој боравак и сналажење у једној метрополи као што је Москва.

2.2.8. У осмој лекцији (*Банк, улица, почта, магазин*) пажња је посвећена руским градовима чије су знаменитости нашле место на руским новчаницама. Корисници уџбеника у овој лекцији имају прилику да се упознају како са руским банкнотама тако и да, у виду информативног дијалога, сазнају нешто о ликовима и објектима приказаним на њима те разлосима којима су појединци и места завредили такву част да се нађу на новчаницама. Задатак за утврђивање стеченог знања састоји се у читању дијалога и његовом препричавању, а затим и у састављању монолога с ослонцем на питања.

2.2.9. Тема девете лекције (*Стажировка. Система образования в Российской Федерации*) јесте систем образовања у Руској Федерацији. С обзиром на то да у циљну групу овог уџбеника спадају и студенти који уче руски језик, сматрали смо да је интересантно да у виду веома разрађене шеме представимо систем образовања у тој земљи и да га упоредимо с оним у Србији, истичући при томе најзначајније сличности и разлике међу њима. У оквиру ове лекције представљене су и знаменитости Нижњег Новгорода, једног од најстаријих и најзначајних руских градова.

2.2.10. Онима који уче страни језик увек је занимљиво да сазнају више о навикама људи који живе у земљи језика који уче, те су аутори стога у десетој лекцији (*Свободное время. Увлечения. Праздники. Спорт*) пажњу посветили појединим празницима, традицијама и обичајима који те празнике прате. Поред омиљеног празника у Русији, Нове године, представљени су и такозвани Мајски празници. Задаци за утврђивање осмишљени су као задаци вишеструког избора и тичу се новогодишњих веровања, јела и пића.

2.2.11. Иако једанаеста лекција заправо представља завршни тест за проверу усвојености материјала презентованог у уџбенику и свих предвиђених компетенција, ни у њој нису изостали лингвокултуролошки елементи. У тесту се поред неких знаменитих и познатих личности као што су глумац Сергеј Бодров и режисер Андреј Тарковски, у оквиру суптеста за проверу размевања прочитаног текста налази и текст у ком се говори о језеру Селигер, манастиру Нилова испосница (рус. Нилова пустынь) и његовим црквама. Дакле, и у завршном тесту за проверу усвојености свих језичких компетенција корисницима је пружена могућност да прошире своја знања о Русији.

2.3. За разлику од уџбеника *Ни пуха ни пера*, у *Точка ру* нема издвојеног поглавља у ком се акценат ставља на лингвокултуролошки материјал, што ипак не значи да поједини његови елементи у уџбенику нису присутни, иако им је присуство мање транспарентно. Међутим, не можемо а да не истакнемо нешто што би сваки иоле пажљивији читалац двају уџбеника приметио: у *Точка ру* осетно је мањи удео лингвокултуролошког материјала. Наиме, за разлику од уџбеника *Ни пуха ни пера!*, који, како смо видели, заиста обилује елементима који презентују руску културу, али и задацима за утврђивање таквих знања, те обезбеђује завидан ниво лингвокултуролошке компетенције својих корисника, уџбеник *Точка ру* се умногоме разликује када је у питању однос према том сегменту усвајања страног језика. Наравно, у садржају овог уџбеника јесу присутни лингвокултуролошки елементи, али с обзиром на то да је *Точка ру*, како смо већ напоменули, „националан“ уџбеник, у њему изостаје поређење култура. Заправо, можемо рећи да су у њему лингвокултуролошки елементи потврђени углавном само у траговима, онако како је то до сада у уџбеницима махом и било представљано, док су задаци за утврђивање таквог материјала врло ретки. Осим тога, лингвокултуролошки материјал у уџбенику *Точка ру* неретко је дат на нивоу крокија и/или шлагворта, те његова презентација, да се претпоставити, умногоме зависи од наставникове воље да јој се посвети, његовог познавања дате појаве и од расположивог времена на наставном часу. Такав начин презентације лингвокултуролошког материјала од наставника захтева озбиљну додатну припрему, наравно, под условом да уопште жели да обезбеди стицање лингвокултуролошке компетенције и спровођење акултурације ученика. Ипак, ауторски тим је као део уџбеничког

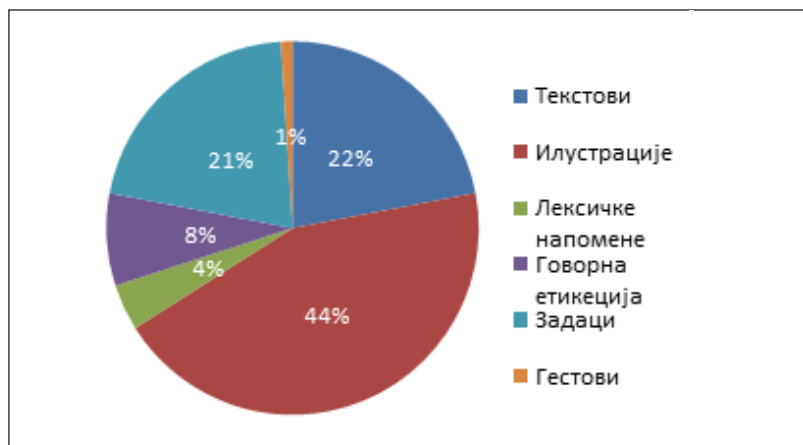
комплета понудио и приручник за наставнике, што тај труд, претпостављамо, каналише и чини плодотворнијим.

2.3.1. Ипак, у оквиру теме која је посвећена руској кухињи идентификовали смо текстове који пружају лингвокултуролошку информацију, а присутан је и задатак за усвајање таквог садржаја. У уџбенику су представљена два текста, један је о уобичајеном руском доручку, а други описује традиционална руска јела. Оба текста су, како се из прилога да видети, краћег обима, како се и очекује у уџбенику за почетни ниво учења. Задатак за утврђивање стечених знања осмишљен је веома интересантно: у виду цртежа дата је илустрација менија с називима руских јела понуђеним изнад. Корисници уџбеника треба да разврстају та јела према редоследу служења. Осим тога, дат је и списак фраза које у ресторану изговарају гости и конобари са захтевом да се одреди коју фразу изговарају гости, а коју конобари. Текстови и задаци сведоче о томе да ауторима уџбеника *Точка ру* заиста не недостаје креативности и права је штета што оваквим садржајима нису дали више простора у уџбенику, чиме би његов квалитет подigli на виши ниво.

2.3.2. Осим тога, највећи број елемената који носе лингвокултуролошку информацију јесу илустрације, које су, по нашем мишљењу, с методичке стране урађене неадекватно. Наиме, с обзиром на то да се ради о уџбенику за почетни ниво учења, и да је важно, између осталог, пробудити и одржати перманентну мотивацију за даље учење, сматрамо да илустрације треба да буду што реалистичније (али и квалитетније), што није случај у анализираном уџбенику. То је можда и највидљивије тамо где би требало најмање да буде – код упознавања корисника уџбеника са најважнијим московским знаменитостима. Овде имамо у виду чињеницу да се они упознају с Храмом Василија Блаженог и Кремљом, са Спаском кулом преко шаљивог цртежа на којем су те грађевине нацртане крајње уопштено, чак штуро (неко би рекао и невешто), и који ни у ком случају не одражава онај сјај и раскош које је могуће приметити на фотографији или на некој илустрацији урађеној с више пажње посвећене детаљима. Друкчија и заслужнија пажња није посвећена ни Московском метроу будући да је он представљен цртежом једне од станица. Ако је упоредимо с горе поменутиим илустрацијама неколиких станица из уџбеника *Ни пуха ни пера*, јасно се види да се у уџбенику *Точка ру* станица приказује доста уопштено, генерички, и не разликује се од било које друге станице метроа у било којем другом светском граду, а да је једино што је везује за конкретни град њен назив – *Арбатская*.

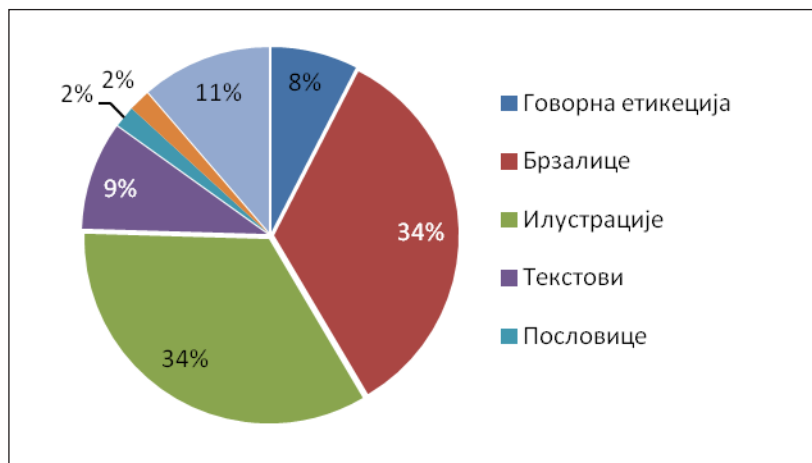
2.3.3. Поред илустрација, као најчешћег носиоца лингвокултуролошке информације, идентификован је и велик број брзалица, за чију заступљеност у тако великој мери не налазимо методичко оправдање, осим ако нису превасходно намењене увежбавању правилне артикулације руских гласова. Оне, међутим, могу бити и подстицај наставнику да уведе додатне лингвокултуролошке информације. На пример, брзалица *Валерия к Валерию ездилa в Карелию* могла би бити подстицај да се прошири прича о географији Руске Федерације, посебно области која се у брзалици помиње. Њеном географском положају и локализацији унутар РФ, особеностима, природним лепотама, што све отвара простор да се погледа карта РФ, и још понешто каже и о другим њеним регионима и њиховим знаменитостима.

2.4. На самом крају представићемо у виду дијаграма учесталост презентација лингвокултуролошких елемената. Први дијаграм представља стање које смо идентификовали у уџбенику *Ни пуха ни пера!*

Као што се из дијаграма види, најбројнији елементи који носе лингвокултуролошку информацију јесу илустрације – 44%, затим следе текстови – 22%, задаци намењени утврђивању лингвокултуролошког материјала – 21%, јединице говорне етикеције – 8%, лексичка објашњења, или, као што су названи у самом уџбенику, *лексическије памјатки* – 4%, те, на самом крају, јединице соматског језика, тј. гестови, само 1%.

Други дијаграм пак одсликава стање у уџбенику *Точка ру*. Као што се из њега може видети, највећи и истовремено једнак удео имају илустрације и брзалице – 34%, затим следе задаци – 11%, текстови – свега 9%, говорна етикеција 8%, и, на крају, по 2% имају задаци и пословице.

3. Закључне напомене

На основу свега наведеног можемо да закључимо да је уџбеник *Ни пуха ни пера!*, посве оправдано, изузетно богат лингвокултуролошким садржајем и да је тај садржај у њему веома разноврстан (илустрације, текстови, вежбања...), што његовим корисницима умногоме помаже да боље упознају земљу чији језик уче. С друге стране, иако уџбеник *Точка ру* не обилује лингвокултуролошким материјалом у толикој мери, он је у њему свакако присутан. Такав, мањи удео лингвокултуролошких елемената у потоњем уџбенику донекле може да се оправда његовом наднационалношћу, необраћањем конкретном етникуму, како је то случај у *Ни пуха ни пера!*, а томе се може приписати и изостанак поређења култура, који је можда резултат и чињеница да аутори уџбеника, Руси, нису у толикој мери свесни специфичности своје културе као што су то они који је посматрају с одређене дистанце. Ипак, то не умањује чињеницу, несумњиво непожељну, да тај уџбеник, без наставниковог великог додатног ангажовања, не обезбеђује довољну лингвокултуролошку компетенцију својим корисницима. Да би тај додатни труд био сврсисходан и правилно усмерен, као део уџбеничког комплета за ниво А1 јавља се и приручник за наставнике. Наравно, садржај једног уџбеника не може да обухвати све празнике, традицију, обичаје, градове, те би овај садржај требало продубити у уџбенику за наредни, А2 ниво, што би могао бити предмет посебне анализе.

Цитирана литература

- Ајџановић, Наташа. «К вопросу о социолингвистическом и лингвокультурном аспектах учебника русского языка как иностранного». Богољуб Станковић (ред.). Русский язык как инославянский – современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении. Београд: Славистичко друштво Србије, 2009, 93–101.
- [Ajđžanović, Nataša. «K voprosu o sociolingvističeskom i lingvokul'turnom aspektah učebnika russkogo jazyka kak inostrannogo». Bogoljub Stanković (red.). Russkij jazyk kak inoslavjanskij – sovremennoe izučenie russkogo jazyka i russoj kul'tury v inoslavjanskom okruženii. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2009, 93–101]
- Ајџановић, Наташа. «Лингвокултуролошки садржај уџбеника за нижи основношколски узраст (на примеру уџбеника *Родничок*)». Славистика XIX, 2015: 340–347.
- [Ajđžanović, Nataša. «Lingvokulturološki sadržaj udžbenika za niži osnovnoškolski uzrast (na primeru udžbenika Rodničok)». Slavistika XIX, 2015: 340–347]
- Ајџанович, Наташа, Елена Гинич. «Лингвокултурологическиј аспект в учебнике русского языка Ни пуха ни пера!». 1. Новые возможности в обучении русскому языку как иностранному и преподавании на русском языке. Нижний Новгород: ННГУ им. Н. И. Лобачевского, 2020, 12–19.
- [Ajđžanović, Nataša, Elena Ginič. «Lingvokul'turologičeskij aspekt v učebnike russkogo jazyka Ni puha ni pera!». 1. Novye vozmožnosti v obučenii russkomu jazyku kak inostrannomu i prepodavanii na russkom jazyke. Nižnij Novgorod: NNGU im. N. I. Lobačevskogo, 2020, 12–19]
- Верещагин Е. М., В. Г. Костомаров. Язык и культура. Москва: Индрик, 2005.
- [Verešagin E. M., V. G. Kostomarov. Jazyk i kul'tura. Moskva: Indrik, 2005]

Кончаревић, Ксенија. Савремена настава руског језика – Садржаји, организација, облици. Београд: Славистичко друштво Србије, 2004.

[Končarević, Ksenija. Savremena nastava ruskog jezika – Sadržaji, organizacija, oblici. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2004]

Dragičević, Rajna. «Ukrštanja kognitivne lingvistike i lingvokulturologije». Mirjana Sovilj, Miško Subotić (ed.). The International Conference on Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language) Speech and Language 2015: proceedings / 5th International Conference on Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language, Belgrade 17–18 October, 2015. Belgrade: The Institute for Experimental Phonetics and Speech Pathology : Life Activities Advancement Center, 2015, 195–200.

Наташа Ајдановић

КОЛИЧЕСТВЕННЫЙ И КАЧЕСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ В УЧЕБНИКАХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ НАЧИНАЮЩИХ

Резюме

В предлагаемой работе рассматриваются лингвокультурные элементы, содержащиеся в двух современных учебниках русского языка для начинающих – *Точка ру* и *Ни пуха ни пера*. Задание статьи – подчеркнуть значение лингвокультурных элементов в учебниках русского языка. Проведённый сопоставительный анализ показал, что среди элементов, несущих лингвокультурную информацию, можно выделить тексты, скороговорки, пословицы, иллюстрации, а также задания на закрепление подаваемого лингвокультурного материала, которые, со своей стороны, способствуют оформлению лингвокультурной компетенции учащихся. Исследование также показало, что не все авторы учебников замечают важность внедрения такого рода элементов в учебник иностранного (русского) языка. Изучая иностранный язык, учащиеся должны ознакомиться с культурой страны изучаемого языка, формируя при этом лингвокультурную компетенцию, так как она, наряду с рядом языковых компетенций, является весьма значительной. Кроме того, лингвокультурные данные, как правило, являются одним из самых интересных составных элементов учебника иностранного языка и способствуют повышению мотивации к его изучению.

Ключевые слова: русский язык как иностранный, лингвокультурный материал, *Ни пуха ни пера!*, *Точка ру*.